

O VÝUCE HISTORIE ZA KAPITALISMU A O MLUVÍCÍCH HLAVÁCH

Pavel Baloun – Jan Gruber – Jan Mareš – Vít Strobach

On Teaching History Under Capitalism and On Talking Heads

It is not the intention of the manifesto to draw across the historical community sharp, bi-polar, or generational lines of conflict. What we intend is to evaluate, based on a clearly presented normative position, some contemporary, readily observable but often overlooked trends pertaining to changes in the teaching of history at Czech universities and in the role of historians in the public space. We are convinced that the two phenomena are interconnected and that the changes we openly or implicitly advocate should apply to both areas at the same time.

Pavel Baloun (*1988), student historie na FF UK

Jan Gruber (*1987), student historie na FF UK

Jan Mareš (*1987), doktorand na FF UK

Vít Strobach (*1981), působí v Masarykově ústavu AV ČR, v. v. i., vit.strobach@gmail.com

Přežije obor historie ofenzivu současných vysokoškolských reformátorů, nároky „společnosti vědění“?¹ Má vůbec cenu pokoušet se ubránit obor před jeho „tržní optimalizací“? To jsou otázky, jež stojí na pozadí našeho příspěvku. Na úvod považujeme za nezbytné odhalit místo, z něhož se rozhlízíme. Jsme studenti či

1 Výraz „společnost vědění“ je nejčastějším překladem anglického sousloví „knowledge society“. Jedná se o jeden ze soudobých modernizačních sociologických konceptů; pracuje s předpokladem, že

čerství absolventi studia historie na FF UK. Náš pohled je pragocentrický – v některých pasážích našeho textu to bude velmi patrné.

Vzdělání se redukuje na individuální „kompetence“ („lidský kapitál“), které jedinec usiluje zhodnotit na „svobodném“ trhu práce. V tomto ohledu se musíme ptát, jaký vliv měl na obor historie proces „liberalizace“, ve kterém – podle ekonomického principu nabídky a poptávky – má docházet k neustálému přizpůsobování vzdělávacího systému požadavkům trhu práce. Kromě měnící se struktury studia však pozorujeme i obecnější jevy, jimž podléhá historie jako věda a společenská role historika. Hlavním předmětem našeho zájmu jsou studenti (absolventi) historie a historici coby „produkty“ tržních mechanismů, zároveň ale chceme předložit několik poznámek k možnostem historie jako kritické vědy. Některé rozpory, o nichž bude řeč, považujeme v dané situaci za fakticky neřešitelné. Jejich vyřešení vyžaduje nejen diskusi a kosmetické úpravy, ale také praktické a zásadní systémové změny. Diskuse je ale to málo, co můžeme, či spíše jediné, v co v tuto chvíli doufáme a co na tomto místě můžeme roznítit. Dopady zmíněného procesu, jež se eminentně týkají celé univerzitní a vědecké půdy, nejsou akademickou obcí prakticky vůbec reflektovány. Nakonec úvodu malé varování: náš text není důkladnou analýzou, považujeme jej za *opoznámkovaný manifest*.

Důsledky masifikace, (ne)uplatnění

V terciárním vzdělávání České republiky můžeme za uplynulé desetiletí pozorovat změny, které často zůstávají zahaleny v zákrty normativní nehybnosti. K jejich zachycení by bylo vhodné pracovat s některými kvalitativně orientovanými koncepcemi, jejichž hlavní předností je především snaha poukázat na proměny v nejrůznějších oblastech vysokého školství: ve formách administrativy, vnitřním řízení, studentském životě, kurikulech a výuce atd. Analytické zpracování například způsobů utváření studentských identit a jejich sociálních praxí, zkoumání dynamiky těchto procesů však přesahuje naše omezené možnosti i schopnosti.

v současnosti již není konstitutivním prvkem společnosti fyzický kapitál, nýbrž vědění coby klíčový faktor produkce – srov. ARNOŠT VESELÝ, *Společnost vědění jako teoretický koncept*, Sociologický časopis 40/2004, s. 433–446. Dané spojení se v našem textu vyskytuje především metaforicky, ve smyslu jeho užívání obecněji (vysoko)školské politice a v politicky strategických dokumentech týkajících se vzdělávání než sociologicko-analyticky sloužící k zachycení typu společnosti, v níž bychom se nacházeli. Podobně ke „společnosti vědění“ přistoupil rakouský filozof KONRAD PAUL LIESSMANN, *Teorie nevzdělanosti. Omyly společnosti vědění*, Praha 2008.

Zaměříme se pouze na obecný rámec současného vysokoškolského vzdělávacího systému v České republice, za nějž považujeme masifikaci studia, tj. situaci, kdy se neustále rapidně zvyšuje podíl absolventů vysokých škol v odpovídající věkové skupině.² Dochází tím ke zhoršování postavení absolventů (zejména pedagogických, přírodovědeckých, ale i filozofických fakult) na trhu práce a snižování socioekonomického statusu profesí, v nichž jsou zaměstnáváni. V neposlední řadě stále více z nich nezískává zaměstnání odpovídající jimi dosažené úrovni vzdělání. Tendence přizpůsobování vysokoškolského systému vzdělávání požadavkům trhu práce ústí v devaluaci diplomu, který již svým nositelům ve „společnosti vědění“ nedokáže posloužit jako pojistka před sociálním sestupem.³ Chtějí-li nyní absolventi VŠ dosáhnout stejného statusu jako ti, kteří vystudovali dříve, musí dosahovat vyššího stupně vzdělání než oni. Bez ohledu na dosažené vzdělání jsou dnes pozice obou stále méně jisté. Starší bývají mnohdy nahrazováni mladšími, ti zase musí často slevit ze svých očekávání a nároků na kvalifikovanost práce a mzdu.⁴

Naše otázka zní: Promítá se koncepce tržní uplatnitelnosti (širší příprava na zaměstnání) do studijních programů a profilu absolventa studia historie na jednotlivých univerzitách? Kdo je dnes ideálním absolventem historie – vědec, publicista, všeučitel? Pro potřeby tohoto příspěvku jsme využili materiály (studijní programy, profily absolventa) z dvanácti fakult vyučujících historii v České republice.⁵

2 Zatímco v roce 2000 činil takový podíl 15%, o osm let později se číslo pohybovalo již nad 35% – RADIM RYŠKA, MARTIN ZELENKA, *Charakteristiky vysokoškolského vzdělávání a profesní úspěch*, Orbis Scholae 5/2011, č. 1, s. 71–94, zde s. 75.

3 Podle nás je proto na místě otázka, zda se stále ještě nacházíme v takové fázi univerzitního vzdělání, kterou sociolog Jan Keller označuje za „pojišťovnu“ – JAN KELLER, LUBOR TVRDÝ, *Vzdělanostní společnost? Chrást, výťah a pojišťovna*, Praha 2008, s. 66.

4 Přestože existují mnohé sociologické dotazníky věnující se uplatnění absolventů VŠ na trhu práce (například Masarykova univerzita provádí v tomto směru relativně podrobný systematický průzkum), naprostá většina z nich ignoruje otázku vztahu mezi sociálním statutem rodičů a samotných absolventů. Tudíž princip předávání kulturního kapitálu a s ním spojená role školy jako nástroje k posilování ideologické dominance – koncept francouzského sociologa Pierra Bourdieua (*La Reproduction*, 1970) – zůstává v domácím prostředí prakticky opominut. K tomu blíže J. KELLER, L. TVRDÝ, *Vzdělanostní společnost? Chrást, výťah a pojišťovna*, s. 49–53.

5 Je třeba podotknout, že z každé univerzity byly blíže sledovány pouze materiály pro jednooborové (tam, kde to bylo možno) prezenční studium v bakalářském a magisterském cyklu studia, platné v akademickém roce 2011/2012.

Z těchto materiálů vyplývá, že drtivá většina profilů absolventa, jakýchsi norem použitelnosti, předpokládá vedle odborné způsobilosti v historickém oboru rovněž širokou škálu dalších „kompetencí“. Profil absolventa ve většině případů zmiňuje nejen způsobilost pro vědeckou práci, ale i uplatnitelnost na mnoha dalších pracovních pozicích: od pracovníka muzea přes archiváře, celní a státní správu, cestovní ruch, samosprávu až po média, nakladatelství, popularizační činnost, školní či diplomatické instituce. Ptejme se však, jsou-li studenti tímto směrem vedeni, resp. mají-li v rámci studijního plánu alespoň možnost si slibované/požadované dovednosti osvojit. Zabývat se jednotlivými profily a studijními plány, jež je mají naplňovat, by na tomto místě bylo úmorné a nadbytečné. Postačí, když výsledky našeho srovnávání pro stručnost shrneme (detailnější přehled podává příloha). V bakalářském typu studia: 1) vychází v pěti případech profil absolventa v souladu se studijním plánem;⁶ 2) ve dvou případech s ním není v souladu; 3) ve čtyřech případech jsme profil absolventa shledali být v částečném (ne)souladu se studijním plánem; 4) v jednom případě se jej nepodařilo dohledat. Situace pro magisterské studium vypadá obdobně: 1) ve čtyřech případech je profil absolventa v souladu se studijním plánem; 2) v jednom případě není v souladu; 3) ve třech případech profil absolventa jen částečně odpovídá studijnímu plánu; 4) v jednom případě se jej nepodařilo dohledat, 5) ve třech případech není v souladu, ale vezmeme-li v potaz kompetence získané na daném oboru v bakalářském studiu, které magisterské prohlubuje a rozvíjí, pak jim nelze nic vytknout.⁷

Celkově lze říci, že přibližně polovina zveřejněných profilů je v souladu se studijním plánem, zatímco jasný nesoulad panuje pouze v každém desátém případě. Ve zbylé části případů se jedná o mezistupeň vyznačující se částečnou

6 Souladnost profilu absolventa s nabídkou (dobrovolných či povinných) předmětů chápeme pozitivně i negativně. Do této kategorie jsme zařadili rovněž takový typ studia, který na zavádění nových kompetencí rezignuje, a tak je nenajdeme ani mezi vyučovanými předměty. K pozitivnímu souladu v našich očích přispívá vypisování kurzů, jež pokrývají všechny či většinu „kompetencí“ uváděných v profilu absolventa. Za částečný (ne)soulad považujeme situaci, kdy jsou sice nabízeny předměty, které přesahují tradiční historickou výuku, ale nevedou přímo k naplnění deklarovaného profilu absolventa. Stejně hodnotíme vypisování kurzů v takové míře, v níž nemožou pokrýt představený ideál absolventa.

7 Na druhou stranu je třeba si uvědomit, že jsme zde konfrontování zjednodušujícím předpokladem kontinuity studia na jedné instituci. Podrobnější přehled profilů absolventa a studijních plánů se nachází v příloze. Pro magisterské studium byla FF UK započítána dvakrát, neboť zveřejnila dva profily absolventa, přičemž v jednom případě není uvedeno, k jakému typu studia se profil má vztahovat. Proto byl (arbitrárně) považován za magisterský profil, a tak i započítán.

přítomností transdisciplinárních předmětů, které samy o sobě nemusí ulehčit/zlepšit pozici absolventa na pracovním trhu. V bilancování ale nelze opominout podstatnou skutečnost, že do první, „souladné“ kategorie zapadají i případy s menšinovým, „čistě vědecky“ zaměřeným profilem absolventa, tj. studijní plány neobsahující žádný prakticky laděný předmět. Zatímco v množině bakalářského studia jsme našli pouze jeden takový případ, v magisterském se nacházejí již tři. Zdá se, že tvůrci těchto akreditací, resp. profilů absolventa, které by z nich měly vyplývat, stále věří v zázračnou moc studia dějin. Pozná-li student dějiny všestranně, otiskuje se podle nich ona všestrannost do absolventa, a proto by měl být schopen po ukončení studia „dělat vědu“ stejně jako cokoli jiného. Tento typ výuky je praktikován mimo jiné na FF UK.

Na první pohled mají pražští studenti historie, přesněji ti, kteří chtějí dělat vědu, jistou výhodu díky blízkosti relativně velké části vědeckých institucí. Vazby vznikající ještě v době studia mohou být následně využity při snaze o uplatnění v historické profesi. Zdá se, že tento stav napomáhá, i když jen jako vedlejší a nepřímý faktor, k tomu, že historie na FF UK zůstává nadále mimořádně konzervativním oborem ohledně rozšiřování výuky o nehistorické předměty a získávání dalších „kompetencí“. Stejně jako v případě některých jiných pražských oborů, dávajících na odiv svou pozici „v centru“, platí i pro všechny tři zdejší historické ústavy (domnělá) elitnost projevující se v koncepci studia. Pražský student historie se má podle stylu výuky a struktury studia v budoucnu věnovat pouze vědě – rozpad teorie a praxe je pak ještě o něco výraznější než na těch fakultách, které kladou větší důraz na praktičnost či víceoborovost. Také naprostá většina absolventů pražských fakult si totiž musí hledat uplatnění zcela mimo dosah oboru. Diplom jim většinou slouží jako vstupenka do světa práce vyžadujícího stále vyšší vzdělání i na místa, jež dříve vysokoškolskou aprobaci nevyžadovala (především zástupy tzv. nižších manažerů, úředníků ve státní službě a zaměstnanců v heterogenní sféře služeb s vyžadovanou kvalifikací: flexibilita, oblíbenost v kolektivu, angličtina a práce na pc).

Často slyšíme konstatování, že tento stav odpovídá touze samotných studentů a že jejich ambice nepřekračují zisk diplomu. Výsledky našeho zkoumání na FF UK však podobné výroky popírají. Většina současných studentů historie přišla studovat na FF UK s představou, že se v budoucnosti uplatní jako profesionální historici.⁸ Vzniká hluboká trhlina mezi tím, co říkají akreditace a struk-

8 Odkazujeme se na námi provedený průzkum (říjen 2011) zjišťující představy studentů historie na FF UK v době přijetí do studia a v současnosti. Celkem 59% ze studentů-bakalářů přišlo na univer-

tura studia, jaké jsou nároky studentů, a mezi tím, co současný stav umožňuje. Postupné seznámení se skutečností, jak uplatnitelnost na poli historie vypadá, část z nich zcela odradí a další část se poté, co studium dokončí, setká s tvrdou realitou, v níž se sny o zapojení do vědecké obce rozpouští.

Otázkou pro sociologický výzkum zůstává, nakolik zahrnutí prakticky zaměřených a nehistorických předmětů zlepšuje pozici absolventa na trhu práce. V daném ohledu se můžeme odkázat k širšímu rámci uplatnitelnosti absolventů všech humanitních oborů v ČR. Ačkoli se procentuální podíl nezaměstnanosti absolventů FF UK řadí k vůbec nejnižším ze všech filozofických fakult (nic to ale nemění na jeho růstové tendenci),⁹ co nám takové číslo sdělí o pozicích, na nichž vystudovaní vysokoškoláci nakonec pracují? Použijeme-li jiná sociologická data, zjistíme, že absolventi humanitně zaměřených VŠ nalézají velice skromné uplatnění ve stejném či příbuzném oboru: nejčastěji – ve srovnání s ostatními vystudovanými vysokoškoláky – končí v oborově nevyhraněných pozicích, pro něž stačí středoškolská úroveň vzdělání.¹⁰ Vzдорování „liberalizaci“, tzn. výuka s důrazem na čistou vědu, vede v dané situaci jedině k planému vzbuzování nerealistických nadějí u studentů oboru, v němž se uplatní několik jednotlivců. Na druhou stranu ani snaha o přizpůsobení se tržní poptávce a rozšíření výuky zjevně nepomáhá, potažmo pomáhá stále méně absolventům k získání odpovídajícího, kvalifikovaného zaměstnání a vyššího sociálního statusu. Výsledkem

zitiní půdu s plány na kariéru v oboru historie a 58% je dosud stále touží realizovat. U studentů navazujícího magisterského studia lze vysledovat určitý přesun v preferencích, který můžeme interpretovat například jako konfrontaci se situací na trhu práce (obecně masifikace). Zatímco při vstupu do svého vysokoškolského studia doufalo 57% z nich v uplatnění na badatelských pozicích, dnes takovou představu sdílí jen 46% navazujících magistrů. Náš průzkum byl učiněn pomocí dotazníků; na otázky odpovědělo celkem 143 studentů.

9 Srov. JAN KOUČKÝ, MARTIN ZELENKA, *Postavení vysokoškoláků a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu 2010*, Praha 2010. (http://download.strediskovzdelavacipolitiky.info/Absolventi_VS_2010.pdf, náhled 21. října 2011).

10 RADIM RYŠKA, MARTIN ZELENKA, *Přechod ze vzdělávání na trh práce a první práce*, Praha 2011, zde s. 16–17. (<http://www.strediskovzdelavacipolitiky.info/default.asp?page=svp&cKID=85>, náhled 21. října 2011). Pro ilustraci uvádíme, že celá třetina úspěšně vystudovaných studentů Filozofické fakulty Masarykovy univerzity nebude pracovat v oboru, který na FF MU absolvovala. Vedle toho se neustále zvyšuje podíl absolventů FF MU pracujících na pozicích, jež vyžadují SŠ nebo nižší vzdělání. Jenom polovina jich pracuje na místech, kde je požadován diplom VŠ jejich zaměření – srov. sociologické průzkumy MU „Uplatnění absolventů MU v praxi“ a „Ukončení studia na MU – ohlednutí a perspektiva“ (<http://strategie.rect.muni.cz/?cs/Institucionalni-vyzkum/Sociologicke-pruzkumy>, náhled 15. října 2011).

současné masifikace, která podle nás není nutným důsledkem snahy o jinak důležité a nutné rozšíření přístupu ke vzdělání, je bezradnost, v níž se utápí humanitní vědy. Nejsou totiž schopné reagovat na poptávku (z principu) nestabilního a nejistého prostředí určovaného volnou rukou trhu a definovat si vlastní místo a roli v kapitalistické společnosti. Než přejdeme k pokusu o tuto definici, zastavme se ještě na moment u některých zaběhlých vzorů chování v prostředí české (jistě nejen) historické vědy.

Létající profesori, mlsní kocouři a „reformy“

Pokud posuzujeme pouze možnosti uplatnitelnosti v oboru, jsou omezení – vedle obecnějších systémových ukazatelů spojených s financováním školství a vědy – dána také zakonzervovaností a neprostopností klientelských sítí v rámci oboru a ochotou přistupovat na takové praktiky, jako jsou „létající profesori“, tj. pedagogové sbírající úvazky hned na několika českých univerzitách zároveň.¹¹ Taková praxe, spolu s malou šancí na habilitaci mladších akademiků, přispívá k už tak velmi omezené možnosti uspět na univerzitách. Problém neprostopnosti vysokoškolských sítí navíc umocní připravovaná reforma vysokého školství. Pracovní návrh věcného záměru zákona o vysokých školách (VZZ), jehož už třetí verzi představilo MŠMT dne 9. září 2011, totiž počítá se zřízením tzv. funkčních míst docentů a profesorů.

V současné době může tituly docent a profesor získat akademický pracovník až poté, co splní formální kritéria (počet publikací, počet citací, odučené roky, dosažení titulu Ph.D., Csc. v případě docentury, resp. titulu doc. v případě profesury atd.) a obhájí se před vědeckou radou fakulty, resp. univerzity. Získání akademické hodnosti univerzitním pedagogům často zaručuje smlouvu na dobu neurčitou, nebo obvykle opakovaně prodlužovanou smlouvu na dobu určitou. Zároveň jsou dané – docentské či profesorské – tituly nezbytné k tomu, aby

11 Tato (příliš do očí bijící) neřest českého vysokého školství se začala řešit nezávisle na současných reformách školství, takřka rok před vydáním první verze VZZ zřízením tzv. REDOPu (registru docentů a profesorů), více: zákon č. 159/2010 Sb. (<http://www.sbirka.cz/POSL4TYD/NOVE/10-159.htm>, 14. 10. 2011). Tímto zákonem bylo nařízeno, že garantovat studijní program může pouze ten docent nebo profesor, který je zároveň akademickým pracovníkem dané vysoké školy, tj. vykonává pedagogickou činnost. Díky REDOPu má akreditační komise představu o tom, kdo má kde kolik „vykázaných“ úvazků, kdo kde co garantuje, a nastavuje limity. Dnes je tomu 1,5 úvazku, po jehož překročení již docent nebo profesor nemůže garantovat žádný studijní program, což mu ale stejně nebrání v tom, aby na daném oboru pedagogicky působil.

jednotlivé studijní programy nebo obory mohly být dle platných standardů akreditační komise akreditovány, tj. zmiňované tituly jsou nezbytné pro jejich garantování; docenti a profesori se tak nezřídka vzápětí po získání titulu stávají nezbytnými osobami pro fungování studijního oboru a programu.¹² Váha titulů se ale během let snížila. (Za touto devalvací však není možné číst kvantitativní nárůst vyšších akademických hodností, ale růst titulů doc. a prof. u relativně stabilního počtu akademiků.)¹³

Předkládaný VZZ se pokouší zavést zmiňovaný systém funkčních míst.¹⁴ Docentem a profesorem se tak bude možné stát pouze na základě výběrového řízení. Tato místa budou nejprve přidělena na dobu určitou, ale na podruhé až do důchodu.¹⁵ Navrhovaný VZZ přináší jistá pozitiva, především právě v omezení počtu „létajících profesorů a docentů“. Avšak je tu mnohem svízelnější problém, na který – jako jeden z prvních – upozornil Jan Chromý. Aby stát nečelil žalobám od současných akademiků, kteří by byli zbaveni svých míst, navrhuje MŠMT přidělit nová „funkční místa“ automaticky všem současným docentům a profesorům na dobu neurčitou, což fakticky znemožňuje jakoukoli obměnu v pedagogickém sboru jednotlivých univerzit. Těm se totiž finančně nevyplatí zřizovat nová funkční místa, a tak (především) mladí akademičtí pracovníci, byť sebelepší, budou čekat na důchod stávajících docentů a profesorů a navíc doufat, že funkční místa vůbec vydrží. Vzhledem k současnému trendu financování školství a vědy o tom silně pochybujeme.

Vedle stále menších (finančních a úvazkových) možností Akademie věd, o jejíž samotné existenci se navíc vede politická debata, zbývá možnost prorazit na některé ze zahraničních univerzit. Uspět zde v obrovské konkurenci zůstává

12 Srov. Standardy pro garance studijních programů podle § 70 odst. 5 zákona o vysokých školách (http://www.akreditacnikomise.cz/attachments/article/264/standardy_pro_garance_03_2011.pdf)

13 Srov. JAN CHROMÝ, *Reforma vysokých škol? Ne, jen zabetonování současného stavu*, Deník referendum (<http://denikreferendum.cz/clanek/10465-reforma-vysokych-skol-ne-jen-zabetonovani-soucasneho-stavu>, náhled 14. října 2011) K počtu jmenovaných profesorů v posledních letech srov. http://zpravy.idnes.cz/na-hrad-proudi-trinact-profesoru-mesicne-prezidentovi-se-to-neli-bi-1f5-/studium.aspx?c=A101210_1496831_studium_taj, náhled 14. října 2011.

14 Třetí verze Pracovního návrhu věcného záměru zákona o vysokých školách. (http://www.prf.upol.cz/fileadmin/user_upload/PrF-dokumenty/Patecnik/Patecnik_2011/29-2011/vecny_zamer_VS-3.pdf, náhled 14. října 2011)

15 J. CHROMÝ, *Reforma vysokých škol: rychle, nekoncepčně, nenápadně, radikálně*, Deník referendum. (<http://denikreferendum.cz/clanek/9931-reforma-vysokych-skol-rychle-nenapadne-nekonceptneradikalne>, náhled 14. října 2011)

výsadou několika mála šťastných. V domácím prostředí se absolventům historie v nedávné době pootvěřely dveře do státem dotované, na politické zadání pracující instituce, jakou je Ústav pro studium totalitních režimů. Za jeho zdmi občas najdou uplatnění i historici, kteří se jinak s výstupy a celkovým programem ústavu neztotožňují; to je ale jediný, navíc zpochybnitelný klad, jež jsme ochotni této instituci přiznat.¹⁶

O možnosti získání prostředků na výzkum z grantových agentur (především GA ČR) platí už po povrchním pozorování teze o značně zatuhlých klientel-ských vazbách a praktikách, které neodpovídají požadavku na jasná a rovná pravidla pro všechny. „Létající profesory“ střídají „mlsní kocouři“. Ti, kteří si, sedíce v příslušných komisích (panelech), nechávají svými přísedícími kolegy přidělit finance z grantových rozpočtů.¹⁷ Spolu s naprostou neprůhledností veřejných soutěží a nejasností kritérií, na jejichž pozadí mohou projekty uspět, podkopávají mlsní kocouři důvěryhodnost celé vědecké infrastruktury a zvyšují skepsi dosud neintegrováných.

Kritika nemorálního jednání jednotlivců nemá zakrýt zásadní, systémové problémy, jakým je především dlouhodobé podfinancování školství v ČR a neschopnost/nemožnost vytvářet nová vědecká pracovní místa. Nechceme se zaklínat protikorupční rétorikou v situaci, kdy jsou špatně napsána pravidla hry a kdy výměna jednotlivců znamená jen dočasné odvedení toku peněz do jiných koryt. Sebemorálnější přístup a dodržování nepsaného kodexu o střetu zájmů

16 V diskusi o ÚSTRU se někdy zapomíná na politické pozadí jiných institucí, přesněji na obecně mocenskou povahu institucí jako takových. Například vytvoření Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR prosazovala Historická komise Občanského fóra, která navazovala na činnost disidentské skupiny historiků vydávající od roku 1978 samizdat (Historické studie). Založení proběhlo na základě jednání této komise, zaštitěné politickou autoritou OF, a zástupců ČSAV v lednu 1990. Od svého zrodu byl ústav vědeckou akademickou institucí personálně propojující historiky z domácího disentu, exilu a i tzv. šedé zóny. Dodejme docela přiléhavou formulaci o Historické komisi OF z textu: „Jestliže svou autoritu vůči příslušným institucím a establishmentu „normalizované“ historiografie odvozovali z Občanského fóra, autoritu vůči OF odvozovali ze svého oboru.“ – JAN KRÉN, PAVEL SEIFTER, *Jak se to tedy mělo dělat jinak?* „Historická komise Občanského fóra a Píthartovy otázky, Soudobé dějiny 16/2009, s. 436–443, zde s. 442. ÚSTR symbolizuje moc neoliberální politiky ustavovat vlastní instituce vytvářející či potvrzující antikomunistickou verzi „paměti národa“. A to v době, kdy je v důsledku sílící společenské krize (krize legitimity systému) nezbytné resuscitovat příběh, na jehož pozadí došlo ke kapitalistické transformaci.

17 Například v minulém kole „veřejné soutěže“ šlo zhruba o třetinu všech účastníků historických panelů GA ČR. Jistě, ve všech případech mohlo jít o to nejlepší, co daný ročník soutěže nabídl, přinejmenším ale jde o zřejmý konflikt zájmů.

nemůže kompenzovat strukturální nedostatky. V době zcela fundamentálního rozporu mezi legalitou a legitimitou (nejen) státních institucí je jednání „mlsných kocourů“ poměrně lehce pochopitelné.¹⁸ Záleží přece na tom, kdo uzme více, lépe využije trhliny v systému a soustředí více privilegií – typický postoj v situaci, jako je ta naše. Jak podotýká Václav Bělohradský: „V globální ekonomice je odhalování korupce pravdou, která zakrývá lež o celku. Tou lží je báchorka, podle níž současná krize je důsledkem nelegálního jednání jednotlivců a skupin, ne legálního fungování systému. [...] V epoše globálního kapitalismu není problémem korupce, ale mizení hranice mezi legálním a nelegálním, mezi špinavými a čistými prostředky.“¹⁹ Ani my se nechceme dále pouštět svou troškou do odhalování malých pravd o jednotlivcích zakrývajících velké lži systému.

Historik – společenský kritik, nebo mluvící hlava?

Trh se nespokojuje s modelováním „produktů“ univerzity (studenti - absolventi), upravuje a kolonizuje komplexní prostor vědy a vytváří „své“, „normální vědce“. Naši kritiku lze opět podepřít poukázáním na příznačný rozpor mezi teorií a praxí.

Studium se uzavírá aktem promoce, přechodovým rituálem svého druhu. Slavnostním předáním diplomu se z absolventa má stát plnohodnotný, aktivní a angažovaný občan. Vedle schopnosti zařadit se do vědeckého provozu se během obřadu zdůrazňuje role vysokoškolsky vzdělaného člověka jako veřejně aktivní osobnosti, někdy můžeme slyšet o závazku tradice, zodpovědnosti, či dokonce odkazu „předních osobností našeho národa“ (FF UK). Ptejme se však sami sebe, kolik veřejně angažovaných historiků známe? Kolik jich v dnešní době promlouvá do veřejného dění? Kolik se odváží být sociálně, politicky kritickými?

Představujeme si historika jako kritika dávajícího společnosti možnost sebereflexe, působícího jak provokativně, tak jako jistá protiváha a korektura tendencí k přijetí mýtů, jež o sobě společnost vytváří. Jak podotýká Axel Honneth, jenž striktně rozděluje mezi diskurzem normalizovaných intelektuálů a sociální kritikou, v při-

18 Václav Bělohradský popsal termín legitimnost následovně: „Slovem legitimnost označujeme soulad mezi legalitou a kulturně-politickou hegemonií ve společnosti, který odolává kritickému tlaku antagonistických nároků na hegemonii.“ – V. BĚLOHRADSKÝ, *Korupce jako filosofický problém*, Salon, příloha deníku Právo. (<http://www.novinky.cz/kultura/salon/233163-vaclav-belohradsky-korupce-jako-filosoficky-problem.html>, náhled 17. října 2011)

19 V. BĚLOHRADSKÝ, *Korupce jako filosofický problém*.

jetí kritické role je nepohodlný prvek outsiderství. „U intelektuála jde o korekturu úhlu pohledu na důležité veřejné záležitosti v rámci popisného systému, jenž je akceptován v demokratické veřejnosti, zatímco u společenské kritiky jde o pátrání po tomto systému samém. Normalizace jeho role intelektuálovi do jisté míry umožnila změnit postoj, takže se z něj stal duchovní agent na fórech politického utváření vůle, přičemž už vůbec není schopen vnímat úkol společenské kritiky; neboť to by vyžadovalo, aby vystoupil z horizontu veřejně sdílených sebeporozumění, jenž je dnes přece ultimativním vztažným bodem jeho vlastní činnosti.“²⁰

Lze namítnout, že i představa o sociálně kritické funkci vědy (teorie) je součástí osvícenského mýtu, který kolem sebe spřádají vzdělanci věřící na samospasitelnost svého vědění. Vědění, skrze nějž lze dosáhnout civilizačního pokroku. Přes všechny oprávněné námitky se ale jedná o mýtus emancipační, nahlédneme-li jej ze stanoviska, jež na následujících řádcích stručně rozvedeme.

Považujeme za smutnou pravdu, že role společenského kritika se v dnešní době ujímá pouze několik málo osobností z řad českých historiků. Je to skutečně jen individuální neochota? Jaké jiné problémy bychom měli za tímto jevem hledat? Vstupuje-li už historik do veřejného prostoru, tak téměř výhradně coby „mluvící hlava“ před přeplněnou knihovnou v televizních relacích a spotech či na stránkách novin. Tento obraz chce podnitit jasné asociace. Encyklopedické vzdělání, autorita ověčená aureolou vzdělanosti, arbitr rozhodující o tom, „wie es eigentlich gewesen ist“. Málokoho při pohledu na obrazovku ale napadne, že mluvící hlavě historika skutečně chybí tělo. Jak se to mohlo stát?

Namísto analýzy problému a snahy kontextualizovat jej s dnešní situací se role mluvící hlavy vyčerpává tím, že suše popíše téma, na které bývá médiem dotázána. Prototypem takového veřejného vystupování je například pořad z dílny České televize *Historie.cz*, jenž nám může posloužit i jako ukázka jisté strategie časoprostorového vytěsnění kritické role historika. Promluvu před knihovnou zde patřičně nahrazuje historicky, resp. historicistně vyzdobený interiér televizního studia či jakoby přiléhavý, „uvěřitelný“ exteriér.²¹ V něm však historik není konfrontován se svým současným světem, se společenskými problémy

20 AXEL HONNETH, *Patologie rozumu: Dějiny a současnost kritické teorie*, Praha 2011, s. 249n.

21 Jen pro stručnou ukázkou uvedme pár příkladů: díl *Čestí potomci Švejka* se odehrává v hospodě vyzdobené kresbami Josefa Lady; díl *Středověké tvrze* probíhá na středověké tvrzi; díl o sudetských Němcích je situován na libereckou radnici; díl o československých letcích za druhé světové války v Národním technickém muzeu pod exponátem letadla; či v tematicky vyzdobeném studiu (v dílu *Přátelé peníze* jsou zvětšené bankovky rozvěšené po studiu, díl o *Normalizaci* byl natočen v normalizačním obýváku).

a disonancemi a obvykle ani s vlastními metodologickými východisky. Je mu dáno, aby byl „mezi svými“, tj. mezi kolegy, s jejichž pomocí přehrává další díl nekonečného historického seriálu. Vykázání do mantinelů odborného fóra nemá jinou ambici než historizovat, snad jen občas narušit, ale většinou potvrdit některý mýtus nebo ustálený narativ. Tomu také po vizuální stránce odpovídá místo, odkud historik promlouvá; nemluví z náměstí, nevidíme ho v diskusích s jinými (nejen) humanitními vědci či pamětníky. Přestože manifestní funkcí, vědomým účelem je především snaha vytvořit divácky lákavé zdání autenticity, latentní funkce téhož spočívá ve vykázání historiků do míst, „kam vlastně patří“ – mimo tento čas, mimo tento prostor, nad tuto společnost.

Z historika se stává abstraktní zástupce autoritativní disciplíny a průvodce po říši historických událostí, jejichž vztah k přítomnosti, a tedy nutnost svého zkoumání nedokáže vysvětlit. Vlastní neschopnost, musí-li, vysvětluje objektivitou chápanou jako neaujatost, odstup, bezhodnotovou neutralitu vůči tématu svého bádání zakrývající ryze pozitivistická východiska a předpokládající „odkrytí“ dějin vahou (vážností) faktů nezávislých na individuální aktivitě. Chce-li historik mluvit „zevnitř“ své vědní disciplíny, musí se, jak to tak vypadá, podřizovat stále stejným nárokům, jež jí vtisklo již 19. století. Z mluvící hlavy se tímto diskurzivním tahem stává čisté, neemocionální, zároveň však odtělesněné myšlení.

Tato zdánlivě esoterická představivost má původ v karteziánském dělení subjektu a objektu, těla a mysli. Odkrývá se v ní hluboký rozpor samotného založení moderní vědy a doširoka zející propast mezi subjektivitou individuálního a objektivitou vědeckého hodnocení, tzn. propast, v níž uvízla legitimita disciplín vypovídajících o přírodním i sociálním světě. Nejen sociologové, ale i historici se od 19. století představovali jako ti, kteří popisují objektivní fakta o společnosti a stanovují navždy platné a na mocenských faktorech (politice) nezávislé Pravdy. Rozdíl byl pouze v tom, že ti první se explicitně stavěli do role inženýrů-pěstitelů společnosti, zatímco ti druzí „pouze“ psali o tom, jak to vlastně bylo (...) protože to tak mělo být. Základní rovnice moderní Vědy by mohla vypadat: (racionální) mysl-idea-řád x (iracionální) tělo-názor-chaos.²²

22 Tělu zde lze rozumět metaforicky jako materiální formě v rámci moderní epistemologie protilehlé formě ideálního (myšlení), i konkrétně. Jeden z inspirativních kritiků moderního projektu vědy Bruno Latour svou námitku ohledně „odtělesnění“ vědce shrnuje: „The body is (...) not a provisional residence of something superior – an immortal soul, the universal or thought – but what leaves a dynamic trajectory by which we learn to register and become sensitive to what the world is made of.“ – BRUNO LATOUR, *How to Talk About the Body?* The Normative Dimension of Science Studies, *Body and Society* 10/2004, s. 205-29, zde s. 206.

Dnes odtělesněná, mluvící hlava historika promlouvá k posluchačům v situaci ovlivněné poválečnými vlnami deziluzí o schopnosti vědy věrohodně popisovat sociální svět. Se ztrátou autority se toto vědění dosud nevypořádalo. Namísto kritického a tvůrčího přístupu k dané krizi se ale mnohým vědcům zdá, že jedinou záchranou je co nejspivlnější přitakání požadavkům panujícího řádu a víra v jeho blahosklonnou vůli nechat vědu přežít. Vzhledem k neschopnosti dosahovat platných, „objektivních“, kvantifikovatelných výsledků aplikovatelných ve výrobní sféře, se historiografie a další obory v současné době dostaly do dvojité a zdánlivě bezvýhodné pasti. Nezdá se totiž, že by neoliberálové trpěli vůči humanitním vědám přílišným sentimentem; celkem bez ostychu proškrtávají zcela zbytečné, což podle nich znamená nenávratně proinvestované peníze do neperspektivních oborů. Důsledkem, jestli ne přímo intencí, je mimo jiné omezení prostoru pro tázání se po ideologických základech, na nichž stojí neoliberální kapitalismus.

Současná praxe proto má pro vědu, jakou je historie, skutečně smrtící následky – v doslovném i metaforickém smyslu. Pro léčení ztráty hlasu (těla) mluvící hlavy přitom určitý recept existuje. Bruno Latour popisuje subjekto-objektový rozpor jako konflikt „subjektivního“ procesu poznávání s předpokladem „objektivního“ vědění. Zrušit tuto dichotomii neznamená zapudit subjektivní hodnocení z vědeckého výzkumu, nýbrž právě naopak. V principu jde o dvě na sobě úzce závislé roviny týkající se možnosti zobecňujících výroků. Zaprvé, věda musí otevřeně zahrnout (nikoli vyloučit či asimilovat) soupeření různých hodnotících artikulací problémů, které nejsou a nemohou být jednou pro vždy vyřešeny, do sebe samotné a připustit svou závislost na čase a ukotvení v poli mocenských vztahů. Zadruhé je v sociálních vědách nezbytné otevřít dialog s bezmocnými objekty bádání, s lidmi, jichž se jeho závěry mohou dotýkat. V důsledku „vnitřní“ změny vědecké práce dochází i ke změně „vnější“. Přidává-li věda další hledisko k veřejné diskusi, neboť věda může (pře)žít právě jen jako součást veřejné diskuse, nesmí to být na úkor jiných rozlišení, jež autoritativně potře vydávajíc to své za primární kvalitu nahlédnutou z pozice odtělesněného vědce redukováného na čisté, ne-subjektivní myšlení.²³

Překonání orální fáze

Nebeží pouze o to, aby věda získala zpět svou ztracenou autoritu. Už vůbec ne o vychvalování (vulgárně) postmoderní relativnosti všeho a všech a o despekt

23 B. LATOUR, *How to Talk About the Body?*, s. 226.

k možnostem aktivního promýšlení sociálního světa. Z toho by měl podle La-
toura (i nás) radost pouze „nový duch kapitalismu“ a jeho volání po stále více
těkavých a rozptýlených trzích.²⁴ Dobrá a objektivní sociální věda je právě taková,
která je schopna reflektovat co největší počet veřejných námitek (objektivací)
a brát je vážně jako hlasy oprávněně promlouvat a spoluutvářet sdílený prostor.
Díky těmto námitkám by mohla věda kriticky hodnotit představy, jež o společ-
nosti chová a jež chová společnost sama o sobě. V tomto pohybu „tam a zpět“,
způsobeném kritickým pohledem na sebe sama, by vlastně humanitní vědy
udělaly to, co je po nich v současnosti požadováno: napodobily by vědy přírodní.
Jen by k tomu došlo odlišným způsobem než podle kritéria aplikovatelnosti
(ekonomické výkonnosti), zapojením komerčních subjektů do správy univerzit
a omezením diskuse vědy s veřejností na komunikaci věda-trh uskutečňovanou
v zájmu několika (velkých) ekonomických hráčů.

Spolu s psychology bychom v této souvislosti mohli hovořit o překonání orální
fáze vývoje. Vztah historika k předmětu historického zkoumání (dějiny – paměť
společnosti) se zatím skutečně jeví jako vztah malého dítěte k prsu matky, který
považuje za součást svého těla („moje“) a odmítá se smířit s tím, že jde o „cizí“
subjekt, s nímž musí navázat dialog („já a ty“), aby pochopil druhého i sama sebe.
Historikům, stejně jako přírodovědcům, by v prvé řadě mělo jít o to, přivést do
„laboratoří“ objekty svých zkoumání, přimět je k tomu, aby co nejobsáhleji vy-
povídaly o svých zkušenostech, a brát tyto výpovědi vážně. Nechat je vzdorovat
„objektivním interpretacím“, stejně jako se brání objekty přírodního výzkumu
kontrola a znásilnění. V pojetí reflexivní sociální vědy totiž lidé a jejich subjek-
tivní výklad „věcí“ (například ekonomických a mocenských struktur), v jejichž
prostředí žijí a s nimiž mají bezprostřední zkušenost, přestávají být považováni
jen za to chaotické, ne-řádné, a tím nepoužitelné. Pomoci artikulovat tyto zku-
šenosti o „věcech“ je úkolem i pro historiky. „Nuže, ‚věci,‘“ říká Bruno Latour,
„by se tak mohly vrátit tam, kam patří: na shromáždění zodpovědné za vytváření
našeho společného světa, které bychom po právu nazvali politikou.“²⁵

24 Srov. B. LATOUR, *Když věci vracejí úder: Co mohou sociálním vědám přinést „vědní studia“*, Biograf 29/2002, s. 3–20, zde s. 16.

25 K podobnému, byť trochu jinak vyjádřenému a smířlivějšímu výsledku došel z českých historiků Dušan Třeštík ve své úvaze *Dějiny ve věku nejistot*, in: *Dějiny ve věku nejistot. Sborník k příležitosti 70. narozenin Dušana Třeštíka*, Praha 2003, s. 31: „Chceme-li (...) racionálně rekonstruovat společnost v jejím kmitajícím stavu, musíme především vytvářet sdílené popisy či obrazy světa a tvořit z nich společenský kapitál.“

To, co mohou čeští historikové pomoci artikulovat, je kupříkladu hlas obětí transformace 90. let, oné „nezbytné a nutné“ „ekonomické věci“ doprovázející znovuzrození kapitalistické společnosti. Zaznamenat a zdůraznit hlas desítek a statisíců lidí, kteří se nestačili requalifikovat, zpoužitelnit se pro poptávku „svobodného trhu“, jež ve své těkavosti neumožňuje určit, co je kvalifikace nyní, natož co bude znamenat za pět, deset let. Také ekonomická transformace, ač se to ve výkladech neoliberálů nezdá, byla a je historickým, svrchovaně politickým, a tedy zvrátitelným procesem. Pouhé upozornění na tento fakt, na naturalizaci (zvěcnění) určitých procesů, se dnes zdá být subverzivní, extremistické hledisko, které by měl normalizovaný intelektuál a priori zavrhnout.

Implicitním a nezbytným předpokladem Honnethových a Latourových námitek je kritická role vědy nespokojující se s prostým potvrzováním stávajícího panství, s reprodukcí (dnes neoliberálního) jazyka moci. Bylo-li již dříve mnohokrát řečeno, že Ústav pro studium totalitních režimů vznikl na politickou objednávku a pomáhá udržet legitimizační příběh vhodný jedné části politického spektra, měla by další sebereflexe oboru vést k obecnějším závěrům. Čeští historici, až na nepatrné výjimky, vytvářejí nabídku poptávce, odmítají přijmout nepohodlnou roli sociální kritiky a spokojují se s opevňováním zmenšujících se ostrůvků, z nichž ještě mohou svým němým (reprodukcujícím) hlasem promlouvat k publiku. Proto není náhoda, že se česká akademická pracoviště chytila do pasti „liberalizace“ a že vysoké školy vychovávají produkty, které neposkytují útěchu při pohledu do budoucnosti.

Sami o sobě

Nechceme, aby naše kritika vyzněla jako boj mladých proti starým o nedostatková místa na univerzitách a ve vědeckých institucích. Jde nám – ač to může znít neuvěřitelně naivně – o (kritickou) historickou vědu. Útočíme-li na etablované historiky, že svým veřejným angažmá stvrzují a konzervují stávající řád, musíme zcela otevřeně přiznat, že velké očekávání nelze mít ani od nastupující generace historiků a že svůj díl zodpovědnosti mají i studenti. Revoluční, sociálně kritický potenciál studentstva vzal za své. Nejen z toho důvodu, že se ze studentských vůdců roku 1989 stala součást establishmentu, jíž vyhovuje současný postoj studentů. Těm většinou leží na srdci pouze jejich individuální vzdělání, tj. překážky, jež musí překonat, aby získali vstupenku do „velké vědy“ a „společnosti vědění“. Vzhledem k diverzitě studentských identit musíme konstatovat, že současné volání po studentské revoltě (s historickými odkazy k letům '68 a '89), je více přáním než analýzou skutečné praxe.

V důsledku smazávání rozdílů mezi univerzitním a vnějším světem ztratili studenti ve věku masifikace vysokoškolského vzdělávání kolektivní identitu; stu-

dent je zároveň brigádník potravinového řetězce, matka několika dětí či dlouholetá zaměstnankyně soukromé firmy – všichni si právě osvojují anebo již dávno osvojili velké množství identit, mezi nimiž každodenně přepínají a sotva udržují hranice. Silná oborová a kolektivní identita studentů vysokých škol spojená se specifickými sociálními prostory a praxemi „studentského života“ ustupuje mnohočetným identitám.²⁶ Proto v danou chvíli a patrně ještě na nějaký čas nelze počítat se studentstvem jako důležitým kolektivním aktérem systémové změny.

Studenti přestávají chápat smysl obhajování svých kolektivních zájmů. To se projevilo již před dvěma lety. Výzvy ze studenty okupované vídeňské univerzity nenašly žádný zaznamenaný hodný ohlas, spíše se dočkaly posměchu či povýšeného znechucení. Nedávný odpor českých studentů k vysokoškolským reformám se zase nepodařilo zobecnit jako celospolečenskou kauzu a navíc se zdá, že šlo jen o krátkodobou, pomíjivou vlnu odporu ke konkrétní osobě – tragikomické postavě ministra školství. České studentstvo, alespoň prozatím, spoluutváří depolitizovanou společnost rezignací na veřejné dění.

... a ten manifest

Kritický a emancipační rozměr vědy obecně a historie konkrétně, vědy-věci veřejné, která navrátí historiky zpět do společnosti, může využít svého subverzivního potenciálu a nabourávat dosud často a snadno instrumentalizovatelná antropologická, filozofická i historická klišé („To je přirozené.“ „Tak tomu bylo odjakživa.“ „To je logické.“) sloužící legitimítě neoliberálního kapitalismu. Za takovou vědu by měli bojovat nejen pedagogové a vědci, ale také studenti. Aby manifest zůstal manifestem, zakončeme výzvou: spojme se v zápase za vědu otevřenou, vědu nejen sebereflektující a kritickou, ale i konstruktivní, protože demokratickou a nerezignující na problémy a konflikty dějící se dnes a nyní.²⁷

26 Srov. JOHN BRENNAN, KATVIN PATEL, *Student identities in mass higher education: identity and the academic profession*, in: *From Governance to Identity. A Festschrift for Mary Henkel*, (edd.) Aleberto Amaral, Ivar Bleiklie, Christine Musselin, Dordrecht 2008, s. 19-30.

27 Tento text vychází z příspěvku, který původně vznikl pro malou sekci X. sjezdu historiků v Ostravě iniciovanou Spolkem studentů historie FF UK (Ffabula), o. s.

1. Profily absolventa bakalářského studia

univerzita	profil absolventa	předměty	zhodnocení
Brno	Absolvent je kvalifikován pro post odborného pracovníka ve vědeckých institucích, knihovnách, informačních, dokumentačních a bibliografických centrech, v muzeích, dále pro práci v médiích a nakladatelstvích. Má rovněž předpoklady pro činnost v manažerských funkcích a v public relations v soukromé i veřejné sféře a pro práci ve školství. Absolvent se může ucházet o doktorské studium v historických a příbuzných vědách.	pouze oborové (tj. historické) předměty, těmi je i podminěna tzv. kreditová zátěž, tj. minimální počet kreditů nutný k BZK	PA a SP nejsou v souladu
České Budějovice	Absolventi oboru najdou zaměstnání tam, kde je třeba důkladných znalostí historických fakt a jejich interpretace, tedy v institucích zabývajících se ochranou a prezentací kulturního dědictví, jako jsou muzea, galerie, památkové ústavy, ale například také v oblasti cestovního ruchu nebo regionálního rozvoje. Studenti oboru v kombinaci s bohemistikou a románskou filologií budou moci pokračovat ve studiu v učitelském navazujícím magisterském programu a stát se středoškolskými pedagogy.	povinná archivní a průvodcovská praxe, jinak samé oborové předměty	PA a SP nejsou v souladu
Hradec Králové (dvoubor archivnictví-historie)	Archivář ve veřejných i soukromých archivech, pracovník muzea, celní správy, ochrany památek i státní správy a další.	archivářské předměty (konzervace a restaurování, výpočetní technika, digitalizace z těch praktických), Památky a památková péče, religionistika, Základní právní normy ČR, Literární archiv + vedutologie	PA a SP jsou v souladu
Liberec (Kulturně-historická a muzeologická studia)	Tříletý bakalářský prezenční studijní obor. Cílem studia je příprava vysokoškolsky vzdělaných odborníků v oboru kulturní historie, historické regionalistiky a muzeologie. Získané vzdělání je možné uplatnit v institucích zabývajících se ochranou a prezentací kulturního dědictví (muzea, galerie, památkové ústavy, cestovní ruch), ve státní správě, samosprávě i v neziskovém sektoru (kulturní nadace). Po úspěšném vykonání státní závěrečné zkoušky, jejíž součástí je obhajoba bakalářské práce, získá absolvent titul bakalář – Bc.	psychologie sociální, historie muzejnictví, muzeologie, praxe, Kulturní management, Etnologie, Religionistika, Pedagog v kultuře, Výstavnictví, Základy IT	PA a SP jsou v souladu

Liberec (Historie se zaměřením na vzdělávání)			PA a SP jsou v souladu
Olomouc	Absolvent bakalářského studia je připraven k praktické aplikaci získaných vědomostí a zkušeností v profesi historika v muzeích, archívech, kulturně historických pracovištích, redakcích, vydavatelstvích, knihovnách apod. Má znalosti z dějin lidstva od nejstarších období až k současnosti v propojení dějin světových, národních a regionálních. Má znalosti z pomocných disciplín z nabízeného výběru speciálních předmětů. Absolvent by měl mít schopnost samostatně základní odborné práce v oboru, ústní i písemně.	muzejnictví, archivnictví	PA a SP nejsou příliš v souladu
Opava	Absolvent umí zpracovávat a prakticky aplikovat poznatky a metody širšího spektra společenských věd. Akcentována je nutnost interdisciplinárního přístupu ve společensko-vědních disciplínách, variabilitu metod a badatelských postupů, které se neomezují na tradiční vzorce historického bádání, ale umožňují studentům pružnou orientaci v tématech dalších humanitních oborů. Absolvent najde uplatnění v muzeích, galeriích, archívech, archeologických pracovištích, knihovnách, státní správě a samosprávě.	Základy sociologie, Dějiny knihoven a knihovnictví, Úvod do muzeologie, Základy archivnictví, Dějiny literatury, Publikování odborné studie	PA a SP jsou v souladu
Ostrava	Absolvent může uplatnit své vzdělání v institucích zabývajících se správou a ochranou historických památek (ústavy památkové péče, muzea, archivy), v orgánech státní správy a samosprávy (kultura), jako popularizátor historie v oblasti knižní kultury (odborný redaktor) a masmédií nebo jako odborný pracovník v státních i nestátních zařízeních zabývajících se různými druhy aktivit v multikulturním prostředí u nás i v zahraničí	PVH, archivní teorie a praxe, základy muzeologie, odborná praxe,	PA a SP nejsou příliš v souladu
Pardubice	nenalezen		

Plzeň	<p>Absolventi budou moci působit v institucích zaměřených na historický výzkum a uchovávaní historického odkazu minulosti, akademických a vysokoškolských institucích, muzeích, archívech, médiích, kulturních institucích, orgánech samosprávy a dalších státních i nevládních organizacích. Absolování pedagogické přípravy umožní jejich zapojení do výuky historie a příbuzných předmětů na všech stupních škol. Absolventi budou připraveni pokračovat v navazujícím magisterském studiu historického nebo příbuzného zaměření na Západočeské univerzitě v Plzni nebo jiné vysoké škole v České republice nebo zahraničí.</p>	<p>Antropologie, Sociologie, Základy informatiky, Politologie, Archivní praxe</p>	<p>PA a SP nejsou příliš v souladu</p>
Praha – FF UK	<p>Absolvent bakalářského cyklu studia historie na FF UK v Praze je vybaven základními znalostmi o politickém, sociálním, hospodářském a kulturním vývoji především evropské a evropeizované společnosti. Získal také základní heuristické a historicko-kritické dovednosti, jež může uplatnit při dalším studiu (navazující magisterské studium historie či příbuzných disciplín) na FF UK v Praze i na jiných univerzitách (vysokých školách) v České republice i zahraničí, případně v praxi.</p>		<p>PA a SP jsou v souladu (bez praxe, akademičnost)</p>
Ústí nad Labem	<p>Absolvent získá všeobecné základní znalosti z historických disciplín, které mu poskytnou solidní základ pro navazující magisterské studium. Pokud se absolvent rozhodne k ukončení studia, může najít uplatnění, v odborných institucích – na postech odpovídajících bakalářskému vzdělání, popř. muzeích či nadacích a spolcích, které jsou zaměřeny na popularizaci a prezentaci historie. Povolání může hledat např. i v cestovním ruchu, průvodcovských aktivitách, administrativních funkcích obecních, městských či krajských úřadů (referáty kultury, péče o kulturní dědictví).</p>	<p>Kulturně sociální antropologie, Muzeologie</p>	<p>?</p>

2. Profily absolventa magisterského studia

univerzita	profil absolventa	předměty	zhodnocení
Brno	chybí (viz na http://www.muni.cz/filil/study/fields/1355)	Mají specializace Učitelství pro SS. Za pedagogicko-psychologické předměty musí získat 28 kreditů, za oborové 120 (stejná struktura jako u Bc.), takže se jedná spíše o zřtžení	?
České Budějovice	Obor výrazně prohlubuje znalosti a dovednosti získané v bakalářském studiu, a to především v otázkách teorie historické vědy. Studenti se naučí moderním metodám interpretace historie. Specializační semináře je povedou k samostatné vědecké práci.	muzeologie, památková péče	PA a SP jsou v souladu (bez praxe, akademičnost)
Hradec Králové	Flexibilně vzdělaný odborník, nacházející uplatnění v historických profesích v archivech, muzeích, v osvětové sféře, ale také jako pracovník ve státní správě a samosprávě, v kulturních zařízeních a v oblasti cestovního ruchu. V případě dodatečného doplnění o pedagogickou kvalifikaci jako pedagogický pracovník. Absolvent bude schopen se rychle orientovat ve svém oboru, kvalifikovaně zvládnout požadavky praxe a zaujmout svým širším přehledem o středoevropském kontextu národních i obecných dějin. Proto bude kladen při studiu důraz na poznání problematiky teorie historie, historiografie a důkladné seznámení se s vybranými problémy studia daného období v závislosti na vybrané specializaci. Absolvent s vynikajícími výsledky může pokračovat na FF UHK v doktorském studiu; získá také možnost přihlásit se do doktorského studia v historických oborech na jiných humanitně orientovaných fakultách ČR.	žádné, pouze oborové (tj. historické)	PA a SP nejsou v souladu, ale lze předpokládat, že křížené kompetence má absolvent osvojeny z Bc.

Liberec	<p>Prezenční navazující magisterské studium se standardní dobou studia 2 roky. Studium zahrnuje jak historii českou a československou od středověku po soudobé dějiny, tak historii obecnou včetně metodologie současné historické vědy. Absolvent najde uplatnění v odborných vědeckých pracovištích, v institucích kulturní a státní správy, samosprávě, ve sdělovacích prostředcích, muzeích, galeriích, archívech apod. Po úspěšném vykonání státní závěrečné zkoušky, jejíž součástí je obhajoba diplomové práce, získá absolvent titul magistr – Mgr.</p>	Realita a (versus) fikce (?),	předměty profilující praktické dovednosti chybí, ale absolvent by je (ideálně) měl mít asi už z Bc.
Olomouc	<p>Absolvent by měl být schopen vykonávat samostatnou tvůrčí, vzdělávací, odborné informační i výzkumnou práci v oboru historie. Měl by být schopen ústního odborného projevu v podobě přednášek, referátů, účasti v diskusích apod. Absolvent by měl být schopen odborného projevu i písemného ve formě odborných pojednání, referátů, odborných zpráv, recenzí i odborných statí. Absolvent je kvalifikačně připraven na výkon profese, kde je třeba uplatnit znalost a schopnost aplikace historických údajů, práci s historickými prameny, vyhledávání a zpracovávání informací, práci s textem, písemný a ústní projev.</p>	Odborné průvodcovství a jiné	PA a SP jsou snad v souladu :)
Opava	<p>Při studiu je kladen akcent na teoretické aspekty studia humanitních disciplín a postupně badatelské vyprofilování absolventa jako všestranně teoreticky vzdělaného odborníka pro vědeckou práci, schopného interdisciplinárního přístupu a orientace v badatelských a interpretačních trendech historických věd. Důraz na schopnost kritického uvážování v souvislostech je rozvíjen i přednáškami z teorie dějepisců a dalších disciplín. Absolvent se uplatní ve vědeckých pracovištích, v muzeích, archívech, v knihovnách, státní správě, v neziskové i komerční sféře, v oblasti cestovního ruchu apod. Možnost pokračovat v doktorském studiu.</p>	preventivní konzervace	PA a SP nejsou v souladu, ale lze předpokládat, že kýžené kompetence má absolvent osvojeny z Bc.

Ostrava	Absolvent může uplatnit své vzdělání v institucích zabývajících se správou a ochranou historických památek (ústavy památkové péče, muzea, archivy), v orgánech státní správy a samosprávy (kultura), nebo jako odborný pracovník v státních i nestátních zařízeních zabývajících se různými druhy aktivit v multikulturálním prostředí u nás i v zahraničí. Student je také připraven na případné postgraduální studium historických věd.	Sociologie pro nesociology, Praktikum v archívech, Úvod do textové kritiky,	PA a SP nejsou příliš v souladu
Pardubice	Absolvent bude vybaven kvalitními faktografickými znalostmi z příslušných oblastí a současně elementárními dovednostmi nezbytnými pro badatelskou práci a pro vysoce kvalifikovanou práci v institucích a zařízeních vyžadující dobrou orientaci v humanitních disciplínách.		PA a SP v souladu
Plzeň	Absolventi budou moci působit v institucích zaměřených na historický výzkum a uchovávání historického odkazu minulosti, akademických a vysokoškolských institucích, muzeích, archívech, médiích, kulturních institucích, orgánech samosprávy a dalších státních i nevládních organizacích.	Politická antropologie, Multikulturalismus, Formování etnických identit, Lidská variabilita a adaptabilita	?
Praha – ÚČD	Absolvent bude připraven uplatnit se jako odborný vědecký pracovník v daném oboru, tzn. samostatně řešit odborné, respektive vědecké úkoly, nebo jako autor popularizovat vědecké poznatky v různých médiích (knížní trh, tisk, televize, rozhlas, film, internet ap.). Při absolvování učitelého typu studia bude všestranně připraven na povolání učitele dějepisu na středních a základních školách, tj. bude schopen předávat své znalosti a dovednosti žákům a studentům. Studium historie poskytuje předpoklady pro uplatnění ve vědeckých, kulturních, informačních, vzdělávacích, politických, státních (především diplomatických) institucích, sdělovacích prostředcích a manažerských funkcích.		PA a SP nejsou v souladu

Praha – ÚHSD	<p>V současnosti není, v akreditaci platné od jara 2012 stojí toto: Absolvent studia má komplexní vědecké kompetence v oboru historie. Badatelsky a metodicky se tyto kompetence opírají o zpracování náročného vědeckého projektu z oblasti hospodářských dějin nebo sociálních dějin. Absolvent je nadto schopen se orientovat v náročném terénu historografických diskusí v oblasti hospodářských, sociálních, avšak též kulturních a politických dějin. Do těchto diskusí je schopen se i aktivně zapojit prostřednictvím využití svých badatelských a koncepčních kompetencí, získaných během studia.</p>	PA a SP jsou v souladu (bez praxe, akademičnost)
Praha – ÚSD	<p>Absolvent navazujícího magisterského studia oboru Historie získal komplexní vědomosti o politickém, sociálním, hospodářském a kulturním vývoji především evropské a americké společnosti, prohloubené o studium ve zvolené specializaci. Je vybaven potřebnými faktografickými a metodologickými znalostmi a metodickými dovednostmi (včetně elektronického získávání informací) k tomu, aby mohl samostatně a na základě historicky relevantních argumentů interpretovat historické dění, je schopen kritické interpretace historických pramenů a literatury a je schopen samostatně zpracovávat vědecké problémy. Tyto dovednosti a znalosti dále rozvíjí směrem k tvůrčímu vědeckému bádání doktorský studijní program.</p>	PA a SP jsou v souladu (bez praxe, akademičnost)
Praha – FHS (Orální historie – soudobé dějiny)	<p>Cílem studijního oboru je v návaznosti na bakalářské vzdělání vychovat vysokoškolsky vzdělané odborníky v oblasti soudobých dějin a orální historie na magisterské univerzitní úrovni. Obor navazuje na bakalářské studijní programy společenskovedního a humanitního směru a zaměřuje se na velmi perspektivní problematiku soudobých dějin v širokém interdisciplinárním, geografickém a časovém pojetí. Obor umožňuje studentům, aby se profilovali ve dvou segmentech.</p>	PA a SP jsou (snad) v souladu

Ústí nad Labem	<p>Směr historický vedle základních předmětů z oboru v hlavní nabídce umožňuje specializaci na konkrétní témata vykládaná v mezinárodním a interdisciplinárním kontextu. Směr metodologický se zaměřuje především na teoretické i praktické otázky využití orální historie a dalších kvalitativních metod při výzkumu nezávné minulosti. Studium je v rámci obou směrů založeno nejen na získávání teoretických a metodologických poznatků z nejrůznějších příbuzných oborů zkoumajících dané téma (kromě historie a antropologie také z politiky, sociologie, sociální lingvistiky, psychologie, sociální geografie apod.), ale poskytuje studentům adekvátní možnost aktivně se na výzkumu zkoumaného tématu podílet (formou prací, zapojení do výzkumných projektů, účasti na konferencích).</p>	PV ediční práce, PV Laserové skenování	PA a SP jsou v souladu (bez praxe, akademičnost)
	<p>Studijní obor je určen především pro absolventy jednooborového bakalářského studia (obor Historie, popř. Kulturně historická regionalistika) ve studijním programu Historické vědy. V rámci studijního plánu oboru prohloubí studenti své faktografické a metodologické základy získané v bakalářském stupni, a to s důrazem na získání předpokladů pro budoucí odbornou práci. Podstatnou součástí navazujícího studia jsou specializační bloky, které umožňují odbornou orientaci posluchače, kterou může ještě upevnit vhodnou volbou povinně volitelných kurzů.</p>		